

Cuprins

Abrevieri.....	15
Titlul IV. Transmisiunea moștenirii	17
Capitolul I. Dreptul de opțiune succesorală	17
<i>Secțiunea I. Probleme generale privind dreptul de opțiune succesorală</i>	17
§1. Noțiunea de „opțiune succesorală”.....	17
247. Precizări prealabile.....	17
248. Variante de opțiune.....	18
§2. Subiectele dreptului de opțiune succesorală.....	20
249. Precizări prealabile.....	20
250. Moștenitorii legali.....	20
251. Legatarii.....	21
252. Dreptul creditorilor succesibilului.....	21
§3. Condițiile de validitate a actului de opțiune succesorală.....	26
253. Capacitatea.....	26
254. Consimțământul neviciat.....	28
255. Condiții de formă și alte condiții de validitate.....	29
256. Sancțiunea nerespectării condițiilor de validitate.....	30
§4. Caracterele juridice ale actului de opțiune succesorală.....	30
257. Act juridic unilateral.....	30
258. Act juridic, în principiu, voluntar.....	31
259. Act juridic, în principiu, irevocabil.....	32
260. Act juridic, în principiu, indivizibil.....	33
261. Act juridic declarativ de drepturi.....	45
262. Act juridic nesusceptibil de modalități.....	45
§5. Termenul de opțiune succesorală.....	46
263. Termenul de opțiune.....	46
264. Natura juridică a termenului de opțiune.....	47
265. Domeniul de aplicare a termenului de opțiune.....	49
266. Data de la care curge termenul de opțiune succesorală.....	51

266.1. Problema retransmiterii dreptului de opțiune	53
266.2. Excepții	62
267. Reducerea termenului de opțiune	63
268. Prorogarea termenului	65
269. Suspendarea, întreruperea și repunerea în termen	67
269.1. Suspendarea	67
269.2. Întreruperea	68
269.3. Repunerea în termen	69
270. Efectele împlinirii termenului de opțiune succesorală	73
<i>Secțiunea a II-a. Exercițarea dreptului de opțiune succesorală</i>	78
§1. Acceptarea moștenirii	78
271. Noțiune și feluri	78
A. Acceptarea voluntară a moștenirii	79
I. <i>Acceptarea voluntară expresă</i>	79
272. Noțiune	79
II. <i>Acceptarea voluntară tacită</i>	81
273. Noțiune	81
274. Actele cu valoare de acceptare tacită	82
274.1. Actele de dispoziție având ca obiect moștenirea privită ca universalitate	83
274.2. Actele de dispoziție privind unele bunuri din moștenire	85
274.3. Acțiuni în justiție și alte acte procedurale	87
274.4. Actele de administrare definitivă ori de folosință a unor bunuri din moștenire	89
274.5. Acte de conservare, supraveghere și de administrare provizorie	97
274.6. Rezerva (declarația) expresă de neacceptare	100
B. Acceptarea forțată a moștenirii	100
275. Sediul materiei. Natură juridică	100
276. Condițiile acceptării forțate	101
276.1. Elementul obiectiv	101
276.2. Elementul subiectiv	103
276.3. Autorul	105
C. Efectele acceptării moștenirii	107

277. Efecte generale. Consolidarea transiterii moștenirii și alte efecte.....	107
278. Efecte speciale în cazul acceptării forțate	109
278.1. Decăderea din dreptul de opțiune successorală	109
278.2. Decăderea din drepturile succesoriale asupra bunurilor sustrate sau ascunse	109
278.3. Obligația succesibilului de a raporta ori de a reduce donația ascunsă.....	110
278.4. Suportarea pasivului successoral	111
§2. Renunțarea la moștenire	112
279. Noțiune și condiții de fond	112
279.1. Noțiune.....	112
279.2. Condiții de fond speciale.....	112
280. Condiții de formă.....	115
281. Prezumții de renunțare.....	116
282. Efectele renunțării	117
283. Revocarea (retractarea) renunțării	119
283.1. Condițiile revocării.....	119
283.2. Efectele revocării renunțării	122

Capitolul II. Transmisiunea activului și pasivului moștenirii .. 123

<i>Secțiunea I. Obiectul transmisiunii</i>	123
284. Precizări introductive	123
285. Cuprinsul activului successoral.....	123
286. Cuprinsul pasivului successoral.....	126
<i>Secțiunea a II-a. Transmisiunea activului successoral</i>	130
287. Feluri	130
288. Transmisiunea universală sau cu titlu universal	130
289. Transmisiunea cu titlu particular	130
290. Diviziunea de drept a activului successoral între moștenitorii universali sau cu titlu universal.....	131
<i>Secțiunea a III-a. Transmisiunea pasivului successoral</i>	131
291. Transmisiunea universală și cu titlu universal.....	131
292. Transmisiunea cu titlu particular	131

293. Diviziunea de drept a pasivului succesoral între moștenitorii universali și cu titlu universal proporțional cu cota succesorală ce îi revine fiecăruia.....	134
294. Excepții de la regula diviziunii de drept a pasivului succesoral proporțional cu părțile succesorale.....	136
295. Contribuția moștenitorilor la datoriile plătite. Acțiuni în regres	138
Capitolul III. Dobândirea sezei	142
296. Considerații introductive	142
<i>Secțiunea I. Dobândirea de drept a sezei de către moștenitorii legali sezinari</i>	142
297. Noțiunea de „sezină”	142
298. Moștenitorii sezinari.....	143
299. Efectele sezei.....	144
<i>Secțiunea a II-a. Dobândirea sezei de către moștenitorii nesezinari</i>	148
300. Considerații generale.....	148
301. Dobândirea sezei de către moștenitorii legali nesezinari	148
302. Dobândirea sezei de către legatarul universal	150
303. Dobândirea sezei de către legatarul cu titlu universal.....	152
304. Predarea legatului cu titlu particular.....	152
305. Dreptul de preferință al creditorilor moștenirii față de legatari.....	154
Capitolul IV. Petiția de ereditate	156
306. Noțiunea	156
307. Părțile. Deosebire față de alte acțiuni	156
308. Caractere juridice	157
309. Dovada calității de moștenitor.....	158
310. Efectele petiției de ereditate	164
310.1. Efecte între adevăratul moștenitor și moștenitorul aparent.....	165
310.2. Efecte față de terți	168

Titlul V. Indiviziunea și partajul moștenirii	175
Capitolul I. Indiviziunea succesorală	175
<i>Secțiunea I. Noțiuni și caracteristici</i>	175
311. Indiviziune; proprietate comună pe cote-părți.....	175
312. Pluralitate de titulari	177
<i>Secțiunea a II-a. Regimul juridic al indiviziunii succesorală</i>	178
313. Două principii călăuzitoare	178
314. Libera dispoziție asupra cotei-părți ideale.....	178
315. Regimul actelor referitoare la bunurile aflate în indiviziune	179
315.1. Actele de folosință.....	180
315.2. Actele de conservare.....	181
315.3. Actele de administrare.....	181
315.4. Actele de dispoziție	182
315.5. Acțiunile în justiție	184
315.6. Culegerea fructelor bunului comun	185
316. Imprescriptibilitatea dreptului de a cere ieșirea din indiviziune.....	186
Capitolul II. Partajul moștenirii	188
<i>Secțiunea I. Noțiunea și condițiile de fond ale partajului</i>	188
317. Noțiunea de „partaj”. Partajul definitiv. Partajul de folosință și partajul parțial	188
318. Condițiile generale de fond ale partajului moștenirii	189
318.1. Persoanele care pot cere partajul moștenirii.....	189
318.2. Capacitatea de exercițiu necesară pentru a cere și a participa la partaj	192
318.3. Autorizație.....	193
<i>Secțiunea a II-a. Obiectul partajului succesoral</i>	194
319. Bunurile care fac obiectul partajului. Regula	194
320. Bunurile existente în patrimoniul succesoral nesupuse partajului.....	195
321. Bunurile care fac obiectul partajului, deși nu au existat în masa succesorală la data deschiderii moștenirii.....	197

<i>Secțiunea a III-a. Raportul datoriilor</i>	199
322. Noțiune	199
323. Natură juridică.....	201
<i>Secțiunea a IV-a. Formele partajului</i>	203
324. Enumerare	203
§1. Partajul prin bună învoială.....	203
325. Condiții	203
326. Modalități de partaj prin bună învoială	205
§2. Partajul prin hotărâre judecătorească.....	205
327. Cazuri	205
328. Aspecte de ordin procedural.....	206
329. Reguli de fond aplicabile.....	210
<i>Secțiunea a V-a. Drepturile creditorilor cu privire la partaj</i>	216
330. Dreptul de opoziție (de intervenție).....	216
331. Exercițarea dreptului de opoziție.....	217
332. Efectele opoziției.....	217
<i>Secțiunea a VI-a. Efectele partajului</i>	219
333. Reglementarea din Codul civil din 1864. Efectul declarativ (retroactiv).....	219
334. Consecințele efectului declarativ al partajului (consacrat de Codul civil din 1864)	220
335. Reglementarea din noul Cod civil	221
<i>Secțiunea a VII-a. Obligația de garanție între copărtași</i>	223
336. Noțiune	223
337. Condiții.....	223
338. Efecte.....	224
<i>Secțiunea a VIII-a. Desființarea partajului</i>	225
339. Nulitatea relativă	225
340. Nulitatea absolută	226
341. Efectele desființării partajului.	226
Capitolul III. Partajul de ascendent	227
<i>Secțiunea I. Noțiunea de „partaj de ascendent”</i>	227
342. Utilitatea și definiția partajului de ascendent	227
343. Natura juridică.....	227

<i>Secțiunea a II-a. Condițiile de validitate a partajului de ascendent</i>	228
§1. Condiții de formă.....	228
344. Reguli aplicabile.....	228
§2. Condiții de fond.....	229
345. Condiții de drept comun și speciale.....	229
346. Persoanele îndreptățite a face partajul de ascendent	229
347. Persoanele între care se face partajul.....	229
348. Obiectul partajului.....	231
349. Condițiile partajului propriu-zis.....	232
<i>Secțiunea a III-a. Efectele partajului de ascendent</i>	233
350. Considerații preliminare.....	233
§1. Efectele partajului-donație.....	234
351. Efectele înainte de deschiderea moștenirii.....	234
352. Efecte după deschiderea moștenirii.....	234
§2. Efectele partajului-testament.....	236
353. Lipsa de efecte în timpul vieții ascendentului-testator....	236
354. Efecte după deschiderea moștenirii.....	236
§3. Ineficacitatea partajului de ascendent.....	237
355. Cauze de ineficacitate de drept comun.....	237
356. Cauze de ineficacitate speciale.....	238
Bibliografie selectivă	239

Titlul IV

Transmisiunea moștenirii

Capitolul I

Dreptul de opțiune succesorală

Secțiunea I

Probleme generale privind dreptul de opțiune succesorală

§1. Noțiunea de „opțiune succesorală”

247. *Precizări prealabile.* În dreptul român, atât în cazul moștenirii legale, cât și în cazul moștenirii testamentare, transmiterea patrimoniului succesoral (transmisiune universală ori cu titlu universal) sau a bunurilor determinate din patrimoniu (transmisiune cu titlu particular) operează *de drept* din momentul deschiderii moștenirii, fără vreo manifestare de voință din partea succesibilului și chiar fără știrea lui. Mai mult decât atât, în caz de moarte a succesibilului înainte de lichidarea moștenirii la care avea dreptul, ea se retransmite, tot *de drept*, asupra moștenitorilor săi, ca făcând parte din propriul lăsamânt succesoral. Rezultă că, în dreptul nostru, patrimoniul succesoral *nu rămâne niciun moment fără titular*¹.

Cu toate că transmiterea patrimoniului succesoral se produce de drept din momentul deschiderii moștenirii, ea nu are caracter definitiv

¹ În dreptul roman, dacă la moștenire veneau *heredes voluntarii (extranei)*, până la acceptarea de către ei a moștenirii (prin *aditio hereditatis*) aceasta nu avea titular, fiind o *hereditas iacens* („moștenirea care zace la pământ”). Deoarece între momentul deschiderii moștenirii și momentul acceptării sale trecea un interval de timp, se punea problema de a ști cine era titularul patrimoniului. În dreptul roman răspunsul a fost dat prin adagiul *hereditas iacens sustinet personam defuncti* („moștenirea deschisă, dar neacceptată prelungește personalitatea defunctului”), formulat pe baza unui text din Ulpian (a se vedea: E. Molcuț, *Drept privat roman*, Ed. Universul Juridic, București, 2011, p. 85 și 436; D. Oancea, *Introducere în dreptul roman*, Ed. C.H. Beck, București, 2009, p. 60).

și obligatoriu¹. Dimpotrivă, ca principiu de ordine publică, legea precizează că „*nimeni nu poate fi obligat să accepte o moștenire ce i se cuvine*” (art. 1.106 C. civ.). Prin urmare, succesibilul² are dreptul de a alege – numit *drept de opțiune succesorală* – între consolidarea (confirmarea) titlului de moștenitor prin acceptarea moștenirii și desființarea aceluși titlu prin renunțarea la moștenire. În acest sens, art. 1.100 alin. (1) C. civ. prevede că „*Cel chemat la moștenire în temeiul legii sau al voinței defunctului poate accepta moștenirea sau poate renunța la ea*”.

248. Variante de opțiune. Potrivit legii, după deschiderea moștenirii succesibilul are dreptul de a alege între două posibilități:

- *Acceptarea moștenirii.* Acceptarea consolidează transmisiunea moștenirii realizată de plin drept la data decesului. Succesibilul care optează în acest sens își consolidează titlul de moștenitor și – dacă este moștenitor universal sau cu titlu universal – va fi obligat să răspundă pentru datoriile și sarcinile moștenirii numai cu bunurile din patrimoniul succesoral (răspunde *intra vires hereditatis*). Astfel fiind,

¹ În dreptul roman, *heredes sui et necesarii* și *heredes necesarii* dobândeau de drept și obligatoriu moștenirea (nefiind nevoie să-și manifeste voința de a o accepta), fără posibilitatea repudierii ei. *Heredes sui et necesarii* („cei ce se moștenesc pe ei înșiși”, categorie ce cuprindea fiii, fiicele, nepoții de fii – dacă tatăl lor a precedat bunicului sau a fost emancipat –, soția căsătorită *cu manus* – considerată drept fiică a defunctului –, precum și adoptatul și adrogatul) dobândeau moștenirea – legală sau testamentară – în mod necesar, deoarece ei erau socotiți a fi stăpânit împreună cu *de cuius* bunurile moștenirii, încă din timpul vieții acestuia. *Heredes necesarii* (categorie ce cuprindea sclavii înstituiți, fie cei proprii ai testatorului, fie cei ai altor persoane) puteau veni numai la moștenirea testamentară și nu o puteau repudia. Numai *heredes voluntarii (extranei)* – adică acei moștenitori care erau străini de persoana defunctului, în sensul că până în momentul decesului nu s-au aflat sub puterea sa – nu moșteneau de drept, ci erau liberi să accepte sau să repudieze moștenirea. Pentru amănunte, a se vedea: E. Molcuț, *op. cit.*, p. 159-160; D. Oancea, *op. cit.*, p. 165, 176-177, 183-184.

² Noțiunea de „succesibil” desemnează *persoana care îndeplinește condițiile prevăzute de lege pentru a putea moșteni, dar care nu și-a exercitat încă dreptul de opțiune succesorală* [art. 1.100 alin. (2) C. civ.]. După exercitarea acestui drept, el își consolidează calitatea de moștenitor (succesor) dacă acceptă moștenirea, iar dacă renunță la ea devine persoană străină de moștenire.

de regulă succesibilul va opta în acest sens dacă moștenirea este neîndoielnic solvabilă¹.

- *Renunțarea la moștenire*. Prin renunțare succesibilul desființează cu efect retroactiv vocația sa succesorală. Devenind străin de moștenire, nu răspunde de pasiv, dar nici nu beneficiază de eventualul activ. Moștenirea în întregul ei va reveni comoștenitorilor sau moștenitorilor subsecvenți. Succesibilul alege această cale dacă moștenirea este neîndoielnic insolubilă sau dacă dorește ca prin renunțarea sa pur abdicativă să beneficieze de moștenire alte persoane (comoștenitori sau moștenitorii subsecvenți).

Dintre cele două posibilități pe care le are succesibilul, *elementul principal îl constituie dreptul de a renunța la moștenire*. Astfel, dreptul de a beneficia de moștenire poate suferi anumite limitări legale [de exemplu, cetățenii străini și apatrizii pot dobândi dreptul de proprietate privată asupra terenurilor numai în condițiile rezultate din aderarea României la Uniunea Europeană și din alte tratate internaționale la care România este parte, pe bază de reciprocitate, în condițiile prevăzute prin lege organică, precum și prin moștenire legală – art. 44 alin. (2) din Constituție]; în schimb, dreptul de a renunța la moștenire nu comportă limitări, căci nimeni nu poate fi constrâns să

¹ În sistemul Codului civil din 1864, acceptarea moștenirii putea fi: i) *pură și simplă* sau ii) *sub beneficiu de inventar*.

i) În cazul *acceptării pure și simple* a moștenirii, succesibilul își consolida titlul de moștenitor și era obligat să răspundă pentru datoriile și sarcinile succesunii, chiar dacă acestea ar fi depășit ca valoare activul moștenit (*răspundea ultra vires hereditatis*). Astfel fiind, succesibilul opta în acest sens dacă moștenirea era neîndoielnic solvabilă sau dacă din considerente personale (familiale, morale etc.) își asuma riscul plății datoriilor peste valoarea activului moștenit.

ii) În cazul *acceptării sub beneficiu de inventar*, succesibilul își consolida titlul de moștenitor și deci beneficia de moștenire, dar își limita răspunderea sa pentru datoriile și sarcinile moștenirii la emolumentul moștenirii. El răspundea de pasivul moștenirii numai în limita activului succesoral (*intra vires hereditatis*) și numai cu bunurile moștenite (*cum viribus*), punându-și la adăpost bunurile sale personale. Se alegea această variantă când solvabilitatea moștenirii era îndoielnică și succesibilul nu înțelegea să-și asume riscul insolubilității, dar dorea să beneficieze de un eventual sold activ.

Noul Cod civil a consacrat o singură formă de acceptare a moștenirii.

moștenească (*nemo invitus*¹ *heres*). Nu fără temei, acceptarea moștenirii se definește uneori prin raportare la dreptul de a renunța la moștenire. Într-adevăr, prin acceptare, titularul dreptului de opțiune succesorală „renunță la dreptul de a mai putea renunța la moștenire”.

§2. Subiectele dreptului de opțiune succesorală

249. Precizări prealabile. Dreptul de opțiune aparține tuturor persoanelor cu vocație succesorală, indiferent dacă vocația lor este legală sau testamentară și fără deosebire după cum vocația este universală, cu titlu universal sau cu titlu particular². În caz de deces al titularului dreptului de opțiune înainte de a-l exercita, acest drept se transmite asupra propriilor moștenitori legali sau testamentari, alături de celelalte drepturi patrimoniale lăsate moștenire³, fără deosebire după cum opțiunea are ca obiect o moștenire legală sau testamentară, universală, cu titlu universal sau cu titlu particular.

Urmează să arătăm în continuare ce probleme se pun în legătură cu dreptul de opțiune al moștenitorilor legali sau testamentari și dacă creditorii pot exercita sau ataca actul de opțiune.

250. Moștenitorii legali. În cadrul moștenirii legale, calitatea de subiect al dreptului de opțiune aparține *tuturor persoanelor cu vocație generală (eventuală) la moștenire*, iar nu numai celor cu vocație concretă (utilă). Cu alte cuvinte, dreptul de opțiune aparține și trebuie să fie exercitat nu numai de către succesibilii chemați în primul rând să moștenească (de exemplu, rudele din clasa I de moștenitori), dar și de către succesibilii subsecvenți (de exemplu, rude din clasa a II-a), fără

¹ *Invitus*, -a, -um (adj. lat.), care acționează împotriva voinței sale, constrâns, involuntar.

² A se vedea M. Eliescu, *Transmisiunea și împărțeala moștenirii în dreptul Republicii Socialiste România*, Ed. Academiei, București, 1966, p. 88 (lucrarea va fi citată în continuare „*Transmisiunea...*”). Dreptul de opțiune aparține și statului (unităților administrativ-teritoriale) gratificat prin testament. Cu privire la particularitățile dreptului asupra moștenirii vacante, a se vedea Fr. Deak, R. Popescu, *Tratat de drept succesoral. Vol. I. Moștenirea legală*, Ed. Universul Juridic, București, 2019, p. 280-298.

³ Cu privire la modul de exercitare a dreptului de opțiune retransmis prin moștenire, a se vedea *infra* nr. 266.1.

să aștepte exercitarea opțiunii din partea moștenitorilor în rang preferat. *Soluția se impune întrucât moștenitorii în rang preferat ar putea renunța la moștenire în ultimele zile ale termenului de opțiune succesorală de un an, astfel încât succesibilii subsecvenți, așteptând până în acest moment, ar risca stingerea vocației succesorale.* Bineînțeles, dacă moștenitorul în rang preferat acceptă moștenirea, își consolidează titlul de moștenitor și anihilează efectele opțiunii exercitate de moștenitorii subsecvenți, desființând drepturile succesorale ale acestora.

251. Legatarii. Dreptul de opțiune aparține nu numai moștenitorilor legali, dar și legatarilor, pentru că – dacă vocația lor este universală sau cu titlu universal – dobândirea moștenirii implică și suportarea pasivului [art. 1.114 alin. (2) C. civ.], astfel încât cei din urmă trebuie să aibă posibilitatea de a renunța la moștenire. Iar legatarul cu titlu particular trebuie să aibă drept de opțiune deoarece – exercitarea lui implicând aprecieri de ordin moral – nimeni nu poate fi gratificat fără voie; în plus, în condițiile art. 1.114 alin. (3) C. civ., și legatarul poate răspunde pentru pasivul moștenirii, iar dacă legatul este cu sarcină, implică și interese patrimoniale. Pe de altă parte, numai prin exercitarea dreptului de opțiune „notarul public va putea stabili drepturile legatarului particular asupra bunurilor determinate prin testament” și redacta certificatul de legatar, potrivit dispozițiilor legale (art. 115 și art. 116 din Legea nr. 36/1995, republicată în 2018).

Rezultă că toți legatarii au drept de opțiune succesorală; voința unilaterală a testatorului nu poate constrânge niciun legatar să conserve dreptul dobândit prin moștenire și, cu atât mai puțin, să suporte anumite obligații sau sarcini.

252. Dreptul creditorilor succesibilului. Se pune întrebarea dacă creditorii succesibilului neglijent pot sau nu să accepte moștenirea pe calea acțiunii oblice și dacă pot sau nu să atace renunțarea frauduloasă pe calea acțiunii revocatorii (pauliene).

a) *Acțiunea oblică.* Codul civil din 1864 nu a consacrat în mod expres dreptul creditorilor succesibililor de a accepta moștenirea pe calea acțiunii oblice. În aceste condiții, potrivit părerii dominante exprimate în literatura de specialitate, „deoarece dreptul de opțiune succesorală este de natură patrimonială (iar nu de natură «exclusiv personală» – art. 974 C. civ. din 1864), el poate fi exercitat și de către

creditorii personali ai succesibilului, pe calea acțiunii oblice (subrogatorii). Pentru ipoteza acceptării, se poate adăuga și argumentul că ea nu face decât să consolideze dobândirea care a avut loc la data deschiderii moștenirii¹. Opțiunea pe cale oblică ar putea fi refuzată creditorului – atât în cazul moștenirii legale, cât și al celei testamentare – numai dacă se dovedește, în concret, că alegerii făcute de el i se opun considerente de ordin moral, caz în care opțiunea ar avea caracter exclusiv personal”².

Soluționând o excepție de neconstituționalitate a art. 974 C. civ. din 1864 (care reglementa acțiunea oblică), Curtea Constituțională a reținut: „Referitor la pretinsa încălcare a prevederilor art. 46 din Constituție [«Dreptul la moștenire este garantat»], Curtea reține că acest drept nu este un drept exclusiv personal al moștenitorului, în temeiul acestui drept la moștenire, orice persoană poate dobândi pe cale succesorală, în condițiile legii, orice bun, având dreptul de a-și exprima opțiunea la acceptarea sau renunțarea la succesiune. Însă nici renunțarea expresă sau tacită la moștenire nu înlătură dreptul creditorului de a urmări partea ce i se cuvenea eredelui renunțător, în situația în care renunțarea s-a făcut în paguba acestuia”³.

Cu ocazia elaborării noului Cod civil, s-a considerat că soluția cea mai indicată este aceea potrivit căreia creditorii succesibilului pot accepta moștenirea, pe cale oblică, în limita îndestulării creanței lor,

¹ A se vedea: M. Eliescu, *Transmisiunea...*, p. 89; St. Cârpenaru, *Dreptul de moștenire*, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1982, p. 491; D. Macovei, *Drept civil. Succesiuni*, Ed. Chemarea, Iași, 1993, p. 143; E. Safta-Romano, *Dreptul de moștenire*, Ed. Grafix, Iași, 1995, p. 72-73; V. Stoica, *Dreptul de opțiune succesorală*, în „Moștenirea testamentară. Transmisiunea și împărțea moștenirii”, de C. Toader, L. Stănculescu, R. Popescu, V. Stoica, Ed. Actami, București, 1994, p. 95; H. și L. Mazeaud, J. Mazeaud, *Leçons de droit civil*, Paris, 1963, vol. IV, p. 857-858, nr. 1076; Ph. Malaurie, *Cours de droit civil. Les successions. Les libéralités*, Paris, 1989, p. 95, nr. 181. Potrivit unei alte păreri (D. Chirică, *Drept civil. Succesiuni și testamente*, Ed. Rosetti, București, 2003, p. 369-370), creditorii nu puteau accepta moștenirea pe calea acțiunii oblice.

² A se vedea Fr. Deak, *Tratat de drept succesoral*, Ed. Universul Juridic, București, 2002, p. 382-383.

³ A se vedea Decizia Curții Constituționale nr. 1616 din 26 noiembrie 2009, publicată în M. Of. nr. 902 din 23 decembrie 2009.

soluție ce se regăsește în art. 1.107 C. civ. Pentru adoptarea acestei soluții au fost avute în vedere mai multe considerente:

i) acceptarea moștenirii nu face decât să consolideze dobândirea care a avut loc la data deschiderii moștenirii și, de aceea, și creditorii succesibilului pot accepta moștenirea;

ii) în noul Cod civil legiuitorul a urmărit protecția deosebită a creditorilor. În această materie, s-a apreciat că este mai important să fie protejați creditorii succesibilului inactiv decât comoștenitorii sau moștenitorii subsecvenți, care ar fi profitat de pierderea dreptului de moștenire de către succesibil ca urmare a neacceptării moștenirii în termen;

iii) nuanța exprimată în doctrină potrivit căreia „opțiunea pe cale oblică ar putea fi refuzată creditorului – atât în cazul moștenirii legale, cât și al celei testamentare – numai dacă se dovedește, în concret, că alegerii făcute de el i se opun considerente de ordin moral, caz în care opțiunea ar avea caracter exclusiv personal” nu a fost reținută de către legiuitor. Motivul pentru care s-a prevăzut pur și simplu posibilitatea creditorilor succesibilului de a accepta moștenirea pe cale oblică, indiferent dacă succesibilul ar pretinde că opțiunea ar avea un caracter exclusiv personal, este acela că nu s-a dorit ca în practică să se dea succesibilului posibilitatea de a anihila dreptul creditorilor de a folosi acțiunea oblică. Dacă ar fi fost făcută o asemenea excepție, succesibilii debitori ar fi pretins că nu acceptă moștenirea din considerente de ordin moral, pentru că este evident că ei ar fi avut interesul să îi avantajeze pe comoștenitori ori pe moștenitorii subsecvenți, iar nu pe creditori;

iv) textul de lege prevede că moștenirea poate fi acceptată de către creditori, pe cale oblică, numai „în limita îndestulării creanței lor”. Aceasta înseamnă că pentru rest trebuie respectată opțiunea succesibilului [de exemplu, dacă activul net al moștenirii este de 100.000 de lei, au vocație concretă copiii C1 și C2, iar C1 are o datorie de 30.000 de lei către creditorul X (creanța fiind certă și exigibilă), în cazul în care C1 nu acceptă moștenirea, X va putea ca, pe cale oblică, să accepte el moștenirea în numele debitorului său, însă numai pentru bunuri în valoare de 30.000 de lei; restul bunurilor, în valoare de 70.000 de lei, vor reveni copilului C2].